

150. löggjafarþing 2019–2020.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 með síðari breytingum og lögum um skráningu raunverulegra eigenda nr. 82/2019.

Frá dómsmálaráðherra.

I. KAFLI

Breyting á lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018, með síðari breytingum.

1. gr.

N-liður 1. mgr. 2. gr. orðast svo: Fasteignasölur, bifreiðaumboð og fasteigna-, fyrirtækja-, skipa- og bifreiðasalar.

Við 1. mgr. 2. gr. laganna bætast tveir nýir stafliðir, svohljóðandi:

Lánveitendur og lánamiðlarar samkvæmt lögum um fasteignalán til neytenda.

Fríhafnir sem eiga í viðskiptum með eða geyma listmuni, þegar um er að ræða viðskipti í einni greiðslu eða fleiri sem virðast tengjast hver annarri, að fjárhæð 10.000 evrur eða meira miðað við opinbert viðmiðunargengi eins og það er skráð hverju sinni.

2. gr.

Í stað orðsins „framkvæmdastjórn“ í c. lið 6. tl. 3. gr. laganna kemur: stjórnnum.

3. gr.

3. mgr. 5. gr. laganna fellur brott.

4. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 9. gr. laganna:

a. Í stað tölunnar „250“ í a. lið 1. mgr. kemur: 150.

b. Í stað tölunnar „250“ í b. lið 1. mgr. kemur: 150

c. e. liður 1. mgr. orðast svo: innlausn eða úttekt í reiðufé eða fjargreiðsla er ekki umfram 50 evrur miðað við opinbert viðmiðunargengi eins og það er skráð hverju sinni.

d. Önnur málsgrein fellur brott.

5. gr.

Við 2. mgr. 10. gr. laganna bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Halda skal skrá yfir þær ráðstafanir sem gerðar eru til að auðkenna einstaklinga sem í raun stjórna starfsemi viðskiptamanns og þau vandkvæði sem upp kunna að koma við slíka auðkenningu.

6. gr.

Í stað „41. gr.“ í 4. mgr. 20. gr. laganna kemur: 40. gr.

7. gr.

Á eftir 6. mgr. 32. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi: Rafeyrisfyrirtæki og greiðsluþjónustuveitendur sem veita þjónustu hér á landi án stofnunar útibús og hafa höfuðstöðvar sínar í öðru aðildarríki innan EES, skulu tilnefna miðlægan tengilið hér á landi til að tryggja þau fari að lögum þessum og til að auðvelda eftirlit með þeim, þ.m.t. gagnaöflun eftirlitsaðila.

8. gr.

Á eftir IX. kafla laganna kemur nýr kafli, XI. a, Skrá um bankareikninga, með einni grein, 37. gr. a., ásamt fyrrsögn, svohljóðandi:

(37. gr. a.)

Skrá um bankareikninga

Ráðherra skal í reglugerð kveða á um stofnun skrár um bankareikninga sem inniheldur upplýsingar um eigendur innlánsreikninga og greiðslureikninga og leigutaka geymsluhólfa.

Viðskiptabönkum, sparisjóðum, lánaþyrirtækjum og greiðsluþjónustuveitendum með starfsleyfi hér á landi er skylt að veita upplýsingar eða aðgang að upplýsingum skv. 3. mgr.

Í skrá um bankareikninga skulu eftirtalдар upplýsingar vera aðgengilegar:

1. Nafn og kennitala eiganda sérhvers innláns- og greiðslureiknings hjá fyrirtæki skv. 1. mgr.
2. Nafn og kennitala umboðsmanns eiganda sérhvers reiknings og aðila sem hefur heimild til að framkvæma færslur af reikningi, ef við á.
3. Nafn og kennitala raunverulegs eiganda reiknings, ef við á.
4. Reikningsnúmer sérhvers reiknings auk alþjóðlegs bankareikningsnúmers (IBAN númer).

5. Dagsetning á opnun og lokun reiknings.

6. Nafn og kennitala leigutaka geymsluhólfa og leigutími.

Viðskiptabankar, sparisjóðir, lánaþyrirtæki og greiðsluþjónustuveitendur skulu án tafar veita upplýsingar eða aðgang að upplýsingum um allar breytingar á upplýsingum skv. 3. mgr.

Starfsmenn skrifstofu fjármálagreininga lögreglu skulu hafa aðgang að skrá um bankareikninga í störfum sínum. Í reglugerð skal kveðið nánar á um aðgengi að skrá um bankareikninga og eftirlit með notkun hennar. Í reglugerð er heimilt að veita starfsmönnum annarra embætta aðgang að skránni vegna eftirlits, rannsóknar eða saksóknar sem tengist peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka eða annarri refsiverðri háttsemi. Um miðlun upplýsinga úr skrá samkvæmt þessari grein fer eftir ákvæðum XI. kafla.

Í reglugerð skal kveðið á um hvort skrá um bankareikninga byggji á gagnagrunni eða kerfi sem saki gögn við sérhverja leit. Upplýsingar skulu varðveittar í skrá um bankareikninga í samræmi við ákvæði 28. gr. Heimilt er að tengja skrá um bankareikninga við samtengda skrá innan EES-svæðisins.

9. gr.

Við 2. mgr. 38. gr. laganna bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Ríkisskattstjóri hefur jafnframt eftirlit með almannaeiðlafélögum skv. lögum nr. 119/2019 hvað varðar peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka.

10. gr.

Við 56. gr. laganna bætist nýr stafliður sem orðast svo:

j. um kröfur til rafeyrisfyrirtækja og greiðsluþjónustuveitenda um að tilnefna miðlægan tengilið skv. 7. mgr. 32. gr.

11. gr.

Við 57. gr. laganna bætist ný málsgrein, svohljóðandi: Lög þessi eru jafnframt sett til innleiðingar á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/843 frá 30. maí 2018 um breytingu á tilskipun (ESB) 2015/849 um ráðstafanir gegn því að fjármálakerfið sé notað til peningaþvættis eða til fjármögnunar hryðjuverka og um breytingu á tilskipunum 2009/138/EB og 2013/36/ESB, framseldri reglugerð framkvæmdastjórnarinnar (ESB) 2018/1108 frá 7. maí 2018, um viðbætur við tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2015/849 um tæknilega eftirlitsstaðla að því er varðar kröfur um tilnefningu miðlægs tengiliðs fyrir rafeyrisfyrirtæki og greiðsluþjónustuveitendur og framseldri reglugerð framkvæmdastjórnarinnar (ESB) 2019/758 frá 31. janúar 2019, um viðbætur við tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2015/849 um tæknilega eftirlitsstaðla að því er varðar lágmarks ráðstafanir og aukið eftirlit sem lána- og fjármálastofnanir viðhafa til að takmarka hættu á peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka í ákveðnum þriðju ríkjum.

II. KAFLI

Breyting á lögum um skráningu raunverulegra eigenda nr. 82/2019

12. gr.

Við 1. mgr. 4. gr. laganna bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Skráningarskyldum aðilum ber að grípa til viðeigandi ráðstafana til að tryggja að upplýsingar um raunverulega eigendur séu réttar. Ef tilefni er til skal kanna hvort breytingar hafi átt sér stað. Raunverulegum eigenda er skylt, að beiðni skráningarskylds aðila, að veita honum upplýsingar skv. 2. mgr.

13. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta var samið í dómsmálaráðuneytinu í þeim tilgangi að ljúka við innleiðingu í íslenskan rétt ákvæði tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/843 frá 30. maí 2018 um breytingu á tilskipun (ESB) 2015/849 um ráðstafanir gegn því að fjármálakerfið sé notað til peningaþvættis eða til fjármögnunar hryðjuverka og um breytingu á tilskipunum 2009/138/EB og 2013/36/ESB. Tilskipunin er nefnd fimmta peningaþvættistilskipun ESB. Valin ákvæði gerðarinnar voru tekin upp við setningu laga um aðgerðir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 en með frumvarpi þessu er lagt til að þau ákvæði sem eftir standa verði innleidd í lög.

Aðildarríkjum Evrópusambandsins bar að ljúka innleiðingu gerðarinnar fyrir 10. janúar 2020 en hún mun ekki taka til EFTA-ríkjanna innan EES, þ.m.t. Íslands, fyrr en hún hefur verið tekin formlega upp í EES-samninginn með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar og sú ákvörðun tekið gildi. Við gerð þessa frumvarps var gerðin til umfjöllunar hjá sameiginlegu EES-nefndinni. Engu að síður þykir mikilvægt að ljúka við innleiðingu hennar

í samræmi við stefnu íslenskra stjórnvalda í aðgerðum gegn peningabætti, fjármögnun hryðjuverka og útbreiðslu og fjármögnun geryðingarvopna. Þá er einnig horft til þess að efni gerðarinnar felst að miklu leyti í viðbrögðum ESB við athugasemdum sem alþjóðlegi framkvæmdahópurinn, Financial Action Task Force (FATF), hefur gert við löggjöf ESB og þýkir því tilefni til að taka einstök ákvæði hennar upp á þessu stigi. Áréttað er að fimmta peningabættiskipunin er lágmarkstilskipun og er því ríkjum heimilt að ganga lengra en ákvæði hennar kveða á um.

Markmiðið gerðarinnar er að koma í veg fyrir notkun á fjármálakerfinu til peningabættis eða fjármögnunar hryðjuverka. Gerðinni er meðal annars ætlað að bregðast við hryðjuverkaárásum í Evrópu með því að setja auknar skorður við fjármögnun slíkrar starfsemi. Áhersla er á aukið samstarf stjórnvalda innan EES í baráttunni gegn hryðjuverkum. Brugðist er við tækniframförum sem fela ekki aðeins í sér tækifæri fyrir löglega starfsemi heldur einnig brotastarfsemi. Þannig fjallar gerðin um þjónustuveitendur sem bjóða upp á viðskipti milli sýndarfjár, rafeyris og gjaldmiðla. Frekari skorður eru settar við nafnlausri notkun fyrir fram greiddra korta. Komið er á fót skrá um bankareikninga og eigendur þeirra sem eftirlitsaðilar geta nýtt við að rannsókn brota á lögum um peningabætti og fjármögnun hryðjuverka. Í skránni verða einnig upplýsingar um umboðsaðila reikningseiganda, raunverulega eigendur lögaðila sem og upplýsingar um leigutaka geymsluhólfa. Þá verður komið á fót lista yfir þau háttsettu opinberu störf sem teljast tengjast áhættu vegna stjórnmálalegra tengsla. Einnig er fjallað um aukið samstarf milli eftirlitsaðila, bæði innan einstakra ríkja sem og milli systurstofnana innan EES-svæðisins.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Lagt er til að tilskipunin verði innleidd með breytingu á lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 með síðari breytingum og lögum um skráningu raunverulegra eigenda nr. 82/2019. Jafnframt eru í frumvarpinu gerð tillaga um breytingu á lögnunum sem byggir á reynslu af beitingu þeirra.

Ísland undirgekkst alþjóðlegar skuldbindingar um varnir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka með aðild að FATF árið 1991, en í því fólst skuldbinding um að samræma löggjöf hér á landi að tilmælum FATF. Það er skýr vilji íslenskra stjórnvalda að taka baráttuna gegn peningabætti, fjármögnun hryðjuverka og útbreiðslu og fjármögnun geryðingarvopna föstum tökum sem birtist m.a. í stefnu stjórnvalda sem gefin var út í júlí 2019. Áhersla er lögð á að íslensk löggjöf skuli á hverjum tíma innihalda fullnægjandi varnir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka og uppfylla þær alþjóðlegu kröfur sem gerðar eru til varna gegn slíkum brotum.

Baráttan gegn peningabætti, fjármögnun hryðjuverka og útbreiðslu og fjármögnun geryðingarvopna er viðvarandi verkefni þar sem nýjar ógnir skjóta stöðugt upp kollinum m.a. vegna örra tæknibreytinga. Er því mikilvægt að stjórnvöld bregðist skjótt við þróun í málaflokknum og tryggi að löggjöf hér tryggi viðeigandi varnir.

3. Meginefni frumvarpsins.

Með frumvarpinu er lögð til breyting á lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018 með síðari breytingum og lögum um skráningu raunverulegra eigenda nr. 82/2019. Eins og áður segir hafa valin ákvæði fimmtu peningabættistilskipunar ESB þegar verið tekin upp í lög hér á landi og felur frumvarpið því í sér aðlögun að þeim ákvæðum sem eftir standa auk nokkurra breytinga sem leiða af reynslu af beitingu laganna. Lagt er til að gildissvið laganna verði útvíkkað þannig að það nái til

lánveitenda og lánamiðlara sem og friðhafna sem eiga við viðskiptum með listmuni. Lögð er til breyting á skilgreiningu einstaklinga í áhættuhópi vegna stjórnmalalegra tengsla þannig að til þess hóps teljist einstaklingar í stjórnnum stjórnmalaflokka í stað framkvæmdastjórna eins og núgildandi lög gera ráð fyrir. Lagt er til að settar verði skorður við notkun nafnlausri notkun fyrir fram greiddra korta. Kveðið er á um að rafeyrisfyrirtæki og greiðsluþjónustuveitendur sem veiti þjónustu hér á landi án stofnunar útibús skuli tilnefna miðlægan tengilið. Lagt er til að komið verði á fót skrá um bankareikninga þar sem stjórnvöld sem sinna rannsókn mála sem tengjast peningaþvætti geta milliliðalaust nálgast upplýsingar um bankareikninga og geymsluhólf einstaklinga og lögaðila. Kveðið er á um að ríkisskattstjóri hafi eftirlit með almannaheillafélögum sem falla undir gildissvið laga um skráningarskyldu félaga til almannaheilla með starfsemi yfir landamæri nr. 119/2019 en slík félög teljast þó ekki tilkynningarskyldir aðilar. Loks er lagt til að í lög um skráningu raunverulegra eigenda verði skráningarskyldum aðilum gert skylt að grípa til viðeigandi ráðstafana til að tryggja réttar upplýsingar um raunverulega eigendur og að raunverulegum eigendum verði skylt að veita upplýsingar að beiðni skráningarskylds aðila.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpinu er m.a. ætlað að ljúka við innleiðingu á fimmtu peningaþvættistilskipun Evrópusambandsins í innlenda löggjöf, eins og Íslandi er skylt vegna aðildar sinnar að EES-samningnum. Jafnframt er því ætlað að tryggja að Ísland uppfylli þær skuldbindingar sem það hefur undirgengist með aðild sinni að FATF. Í frumvarpinu er lagt til að í skrá um bankareikninga verði upplýsingar aðgengilegar fyrir stjórnvöld um bankareikninga og geymsluhólf einstaklinga og lögaðila en í því felst öflun, skráninga og meðferð persónuupplýsinga. Getur ákvæðið varðað friðhelgi einkalífs sem tryggð er í 71. gr. stjórnarskrárinnar. Í ljósi þeirra ríku almannahagsmuna sem felast í vörnum gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka þykir ekki gengið lengra með framangreindu ákvæði en ákvæði stjórnarskrárinnar heimilar.

5. Samráð.

Við gerð frumvarpsins var haft samráð við fjármála- og efnahagsráðuneytið, atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, utanríkisráðuneytið, Seðlabanka Íslands (sameinað embætti Seðlabanka og Fjármálaeftirlits), embætti héraðssaksóknara, skrifstofu fjármálagreininga lögreglu, Skattinn (sameinað embætti ríkisskattstjóra og tollstjóra), embætti ríkislögreglustjóra, embætti lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu og Samtök fjármálafyrirtækja. Þá var efni frumvarpsins rætt á fundum stýrihóps dómsmálaráðherra um varnir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka.

6. Mat á áhrifum.

Í frumvarpinu er lagt til að komið verði á fót miðlægri skrá yfir eigendur bankareikninga og leigutaka geymsluhólfa. Um er að ræða nýtt verkefni sem mun hafa kostnað í för með sér fyrir ríkissjóð. Gert er ráð fyrir að kostnaðurinn við kerfið falli einkum til í upphafi við að koma því á fót. Einnig mun rekstur kerfisins auka verkefni hins opinbera til framtíðar þar sem tryggja þarf að gögn skili sér með réttum hætti auk þess að þróa þarf kerfið og viðhalda því. Tilkoma skrárinnar mun á móti hafa í för með sér hagræði og vinnusparnað fyrir eftirlitsaðila með peningaþvætti og þannig flýta fyrir vinnu við eftirlit og rannsóknir. Ekki er gert ráð fyrir að frumvarpið muni hafa áhrif á tekjur ríkissjóðs. Ekki liggur fyrir hvernig útgjöldum verður fyrir komið innan útgjaldaramma málaflokksins. Til álita kemur að fela stofnun á vegum

ríkisins að setja á fót skrá um bankareikninga. Ekki hefur verið gerð þarfagreining fyrir verkefnið sem er forsenda þess að hægt sé að segja til um upphafskostnað og rekstrarkostnað.

Fyrirhuguð skrá um bankareikninga mun leggja auknar skyldur á viðskiptabanka, sparisjóði, lánaþyrftakjara og greiðsluþjónustuveitendur sem bjóða notkun innlánsreikninga, greiðslureikninga og/eða geymsluhólf. Þyrftakjara þessum verður skyld að veita og uppfæra upplýsingar um reikningsnúmer innlánsreikninga og greiðslureikninga og eigendur þeirra auk upplýsingar um leigjendur geymsluhólfa. Þannig mun fyrirhuguð frumvarp auka á reglubyrði fjármálaþyrftakjara með auknum skýrsluskilum.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Með greininni eru lagðar til breytingar á gildissviði laganna skv. 2. gr.

Lagt er til að við N-lið 1. mgr. 2. gr. laganna bætist bifreiðaumboð og bifreiðasalar. Ákvæðið byggir á tillögu embættis ríkisskattstjóra og reynslu embættisins af beitingu laganna. Í skýringum við frumvarp til núgildandi laga kemur fram að ákvæði R-liðar gildi m.a. um bílasölur þegar sala nær þeim fjárhæðum sem um er getið í ákvæðinu. Sala notaðra ökutækja er háð leyfi sýslumanns skv. lögum um verslunarátvinnu nr. 28/1998. Þykja sömu sjónarmið gilda um bifreiðaumboð og bifreiðasala annars vegar og fasteignasölur, fasteignasala, skipasala og þyrftakjasala hins vegar. Lagt er til að fella starfsemi þessara aðila með skýrum hætti undir gildissvið laganna óháð fjárhæðum í viðskiptum. Með því er komið í veg fyrir þá óvissu sem komið hefur upp um þetta atriði við framkvæmd laganna.

Lagt er til að lánveitendur og lánamiðlarar samkvæmt lögum um fasteignalán til neytenda verði gerðir að tilkynningarskyldum aðilum. Í 4. peningaþvættistilskipun ESB 2. lið 3. gr. er gildissvið tilskipunarinnar m.a. bundið við fjármálastofnanir (e. financial institutions). Til slíkra aðila teljast m.a. hvers konar aðilar sem veita lán, sbr. viðauka I í tilskipun 2013/36/ESB. Með lögum nr. 118/2016 um fasteignalán til neytenda voru fest í lög ákvæði um lánveitendur og lánamiðlara. Með því að gera aðila þessa að tilkynningarskyldum aðilum er verið að færa gildissvið laganna til samræmis við kröfur í tilskipuninni.

Einnig er lagt til að fríhafnir sem eiga í viðskiptum með eða geyma listmuni, þegar um er að ræða viðskipti í einni greiðslu eða fleiri sem virðast tengjast hver annarri, að fjárhæð 10.000 evrur eða meira miðað við opinbert viðmiðunargengi eins og það er skráð hverju sinni. Ákvæðið byggst á j. lið 1. mgr. 2. gr. fjórðu peningaþvættistilskipunarinnar eins og henni var breytt með fimmtu peningaþvættistilskipuninni.

Um 2. gr.

Með greininni er lagt til að orðalagi skilgreiningar einstaklinga í áhættuhópi vegna stjórnmálalegra tengsla verði breytt til samræmis við ákvæði skilgreiningar í 9. tl. 3. gr. í fjórðu peningaþvættistilskipuninni. Lagt er til að í stað þess að skilgreiningin nái til einstaklinga í stjórnnum stjórnmálaflokka í stað framkvæmdastjórnar. Með stjórnnum stjórnmálaflokka er átt við stjórnir sem fara með æðsta ákvörðunarvald innan stjórnmálaflokka og hafa jafnframt eftirlit með störfum þeirra sem sinna daglegri starfsemi flokks. Stjórnir stjórnmálaflokka bera almennt endanlega ábyrgð á móttöku styrkja, fyrirkomulagi við val á frambjóðendum og ráðstöfun fjármuna.

Um 3. gr.

Lagt er til að 3. mgr. 5. gr. núgildandi laga þar sem kveðið á um heimild eftirlitsaðila til þess að veita undanþágu frá skyldu til að framkvæma áhættumat verði felld brott. Könnuð hefur verið löggjöf innan hinna Norðurlandanna hvað þetta varðar og hafa löndin ýmist ákveðið að innleiða ekki umrædda heimild eða að heimildin sé til staðar að mjög þröngum skilyrðum uppfylltum og háð frumkvæði eftirlitsaðilans. Ákvæðið byggir á tillögu fjármálaeftirlits Seðlabanka Íslands og embættis ríkisskattstjóra. Í ljósi fenginnar reynslu og þeirra óljósu viðmiða sem til staðar eru varðandi það hvað þurfi til þess að tilkynningarskyldir aðilar fái slíka undanþágu er talið rétt að afnema undanþáguna úr lögunum.

Um 4. gr.

Í ákvæðinu er lagt til að undanþága frá gerð áreiðanleikakönnunar verði þrengd með því að lækka þær fjárhæðir sem um hana gilda. Ákvæðið byggir á þeim breytingum sem leiða af 7. tl. 1. gr. tilskipunar ESB nr. 2018/843 sem gerir breytingar á 12. gr. tilskipunar (ESB) 2015/849. Lögð er til breyting á 9. gr. peningaþvættislaganna sem fjallar um heimild til að víkja frá áreiðanleikakönnun á grundvelli áhættumats. Lagt er til að fjárhæðir í a. og b. lið 1. mgr. lækki úr 250 evrum í 150 evrur. Lagt er til að í e. lið 1. mgr. verði undanþágan bundin við 50 evrur þegar um er að ræða innlausn eða úttekt í reiðufé eða fjargreiðslu. Loks er lagt til að 2. mgr. 9. gr. laganna verði felld brott en með því er felld brott undanþága þess efnis að fjárhæð sem geymd er á greiðslumiðli skv. b-lið 1. mgr. megi vera allt að 500 evrur ef eingöngu er hægt að nota greiðslumiðilinn á Íslandi. Breytingin takmarkar fyrst og fremst undanþágu til þess að nota fyrir fram greidd kort nafnlaust. Fyrir fram greidd kort hafa lögmætan tilgang en nafnlaus notkun þeirra getur leitt af sér misnotkun sem tengist peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka. Til þess að sporna gegn slíkri misnotkun er lagt til að lækkaðar verði fjárhæðir í undanþágu tilkynningarskyldra aðila frá því að gera könnun á áreiðanleika upplýsinga um viðskiptamenn.

Um 5. gr.

Með greininni er lagt til að við 2. mgr. 10. gr. peningaþvættislaganna bætist málslíður þar sem lögð verði sú skylda á tilkynningarskylda aðila að halda skrá yfir þær ráðstafanir sem gerðar eru til að auðkenna einstaklinga sem í raun stjórna starfsemi viðskiptamanns og þau vandkvæði sem upp kunna að koma við slíka auðkenningu. Með greininni er tekin upp regla skv. b. lið 8. tl. 1. gr. tilskipunar ESB 2018/843 sem gerir breytingar á 13. gr. tilskipunar ESB nr. 2015/849.

Um 6. gr.

Með greininni er lagt til að í 4. mgr. 20. gr. laganna verði vísað í 40. gr. laganna í stað 41. gr. Um er að ræða leiðréttingu á tilvísun.

Um 7. gr.

Með greininni er lagt til að tekið verði upp ákvæði 9. mgr. 45. gr. fjórðu peningaþvættisilskipunarinnar. Lagt er til að rafeyrisfyrirtækjum skv. lögum um um útgáfu og meðferð rafeyris og greiðsluþjónustuveitendur skv. lögum um greiðsluþjónustu sem veita þjónustu hér á landi án stofnunar útibús og hafa höfuðstöðvar sínar í öðru aðildarríki innan Evrópska efnahagssvæðisins, skuli tilnefna miðlægan tengilið hér á landi til að tryggja slík félög fari að lögum um aðgerðir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka og einnig til að auðvelda fjármálaeftirliti Seðlabanka Íslands að hafa eftirlit með þeim, þ.m.t. að afla gagna um starfsemi þeirra.

Um 8. gr.

Með greininni er lagt til að kveðið verði á um að ráðherra skuli með reglugerð koma á fót skrá um skrá um eigendur innlánsreikninga og greiðslureikninga og leigutaka geymsluhólfa. Ákvæðið byggir á grein 32a í fimmtu peningaþvættistilskipuninni. Samkvæmt tilskipuninni ber aðildarríkjum EES skylda til að setja upp miðlæga skrá eða miðlægt kerfi þar sem stjórnvöld geta beint og milliliðalaust aflað upplýsinga um hverjir séu eigendur bankareikninga og leigutakar geymsluhólfa. Ákvæðið tekur gildi innan ESB þann 10. september 2020 en tekur ekki gildi hér á landi fyrr en fimmta peningaþvættistilskipun ESB hefur verið tekin upp í EES-samninginn eins og fjallað er um í almennum athugasemdum við frumvarp þetta.

Þegar fjármálakerfið er misnotað eru oft háar fjárhæðir sendar á milli bankareikninga með skjótum hætti. Það er því mikilvægur þáttur í vörnum gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka að rannsakendur og eftirlitsaðilar geti fengið upplýsingar um hvar aðilar sem eru til skoðunar eigi bankareikninga. Tafir á slíku aðgengi hindrar greiningu millifærslna á fjármunum og getur valdið því að ekki takist að stöðva færslur sem eru ávinningur af refsiverðri háttsemi.

Ákvæðið veitir svigrúm varðandi tæknilega útfærslu á skránni sem getur annað hvort verið með þeim hætti að upplýsingar séu varðveittar í miðlægum gagnagrunni (e. central register) eða þær aðgengilegar með þeim hætti að þær séu sóttar við sérhverja leit (e. central electronic data retrieval system).

Á vettvangi ESB hefur aðgengi að skrá um bankareikninga verið útvíkkað þannig að löggæsluyfirvöld sem rannsaka alvarlega glæpi skuli einnig hafa beinan aðgang að skránni sbr. tilskipun (ESB) 2019/1153 sem ekki fellur að gildissviði EES samningsins.

Í 1. mgr. er kveðið á um að ráðherra skuli í reglugerð kveða á um stofnun skrár um bankareikninga sem innihaldi upplýsingar um eigendur bankareikninga og greiðslureikninga og leigutaka geymsluhólfa. Í reglugerðinni skal kveðið á um hvaða stofnun sé falið að starfrækja skránni. Þar sem um nýmæli er að ræða þykir heppilegt að hafa sveigjanleika um þetta atriði og skapa þannig tækifæri til að taka mið af reynslu annarra aðildarríkja svo skráin nái tilgangi sínum.

Í 2. mgr. er kveðið á um að viðskiptabönkum, sparisjóðum, lánaþyrirtækjum og greiðsluþjónustuveitendum með starfsleyfi hér á landi sé skylt að veita upplýsingar eða aðgang að upplýsingum sem fjallað er um í 3. mgr. ákvæðisins. Aðilar þessir eru starfsleyfis skyldir hér á landi og hafa eða geta haft leyfi til að bjóða þjónustu í formi innlánsreikninga og greiðslureikninga eða leigja geymsluhólf.

Í 3. mgr. er kveðið á um þær upplýsingar sem skulu vera aðgengilegar í skránni. Um er að ræða upplýsingar um nafn og kennitölu eiganda, umboðsmann hans og raunverulegs eiganda eiganda innlánsreikninga og greiðslureikninga auk reikningsnúmers og alþjóðlegs bankareikningsnúmers (IBAN númer), dagsetningu á opnun og lokun reiknings og nafn og kennitölu leigutaka geymsluhólfa og leigutíma.

Í 4. mgr. er kveðið á um að viðskiptabankar, sparisjóðir, lánaþyrirtæki og greiðsluþjónustuveitendur skuli án tafar veita upplýsingar eða aðgang að upplýsingum um allar breytingar á upplýsingum skv. 3. mgr. Í ákvæðinu felst að upplýsingar í skránni skulu gefa rétta mynd af eignarhaldi á bankareikningum hverju sinni. Er það forsenda þess að skráin gagnist sem tæki í vörnum gegn peningaþvætti og fjármögnun. Tafir á að upplýsingar berist í skránni geta opnað á misnotkun.

Í 5. mgr. er kveðið á um að starfsmenn skrifstofu fjármálagreininga lögreglu skuli hafa aðgang að skrá um bankareikninga í störfum sínum. Í reglugerð skuli setja nánari ákvæði um aðgengi að skránni og eftirlit með notkun hennar. Þá er kveðið á um að í reglugerð sé heimilt að veita starfsmönnum annarra embætti aðgang að skránni vegna eftirlits, rannsóknar eða saksóknar sem tengist peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka eða annarri refsiverðri háttsemi. Dæmi um yfirvöld þar sem starfsmenn gætu fengið aðgengi að skránni eru embætti héraðssaksóknara, Seðlabanki Íslands, embætti ríkisskattstjóra og skattrannsóknarstjóri ríkisins. Þá er í ákvæðinu tekin af tvímæli með að miðlun upplýsinga úr skránni fari eftir ákvæðum XI. kafla laganna.

Í 6. mgr. er kveðið á um að í reglugerð skuli kveðið á um hvort skráin byggir á gagnagrunni eða kerfi sem sækir gögn við sérhverja leit. Þá er kveðið á um að 28. gr. laganna gildi um hvernig upplýsingarnar skuli varðveittar. Er um að ræða innleiðingu á b. lið 25 tl. 1. gr. tilskipunar (ESB) 2018/843 sem breytir 40. gr. tilskipunar (ESB) 2015/849. Samkvæmt því skulu upplýsingar varðveittar í skránni í fimm ár frá því að breyting á þeim hefur átt sér stað. Loks er kveðið á um að heimilt sé að tengja skrána við samtengda skrá innan EES-svæðisins. Forsenda slíkrar samtengingar er að innlend stjórnvöld fái aðgang að sambærilegum upplýsingum frá öðrum aðildarríkjum.

Um 9. gr.

Með greininni er lagt til að Ríkisskattstjóra verði falið að hafa eftirlit með almannaeillafélögum skv. lögum um skráningarskyldu félaga til almannaheilla með starfsemi yfir landamæri nr. 119/2019 hvað varðar peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka. Tilgangur ákvæðisins er m.a. sá að tryggja að Ríkisskattstjóri hafi þær heimildir sem kveðið er á um í 38. gr. laganna við eftirlit með slíkum félögum. Með þessari breytingu er verið að fella eftirlit með almannaeillafélögum undir lögin þrátt fyrir að þau teljist ekki til tilkynningarskyldir aðilar. Með ákvæðinu er verið að bregðast við kröfum sem leiða tilmælum FATF nr. 8.

Um 10. gr.

Með ákvæðinu er lagt til að við 56. gr. bætist heimildir til ráðherra að setja reglugerð. Lagt er til að heimild verði veitt til að setja reglugerð um kröfur til rafeyrisfyrirtækja og greiðsluþjónustuveitenda um að tilnefna miðlægan tengilið skv. 7. mgr. 32. gr. Tilgangur ákvæðisins er að veita lagastoð til að innleiða framselda reglugerð Framkvæmdastjórnarinnar ESB 2018/1108 sem hefur stoð í fjórðu peningaþvættistilskipuninni.

Um 11. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 12. gr.

Í greininni er lagt til að nýr málslíður bætist við 1. mgr. 4. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda nr. 85/2019 þar sem kveðið verði á um að skráningarskyldum aðilum beri að grípa til viðeigandi ráðstafana til að tryggja að upplýsingar um raunverulega eigendur séu réttar. Kanna skuli hvort breytingar hafi orðið ef tilefni er til. Kveðið er á um að raunverulegum eiganda sé skylt, að beiðni skráningarskylds aðila, að veita upplýsingar skv. 2. mgr. 10. gr. laga um skráningu raunverulegra eigenda.

Ákvæðið byggir á 15. tl. 1. gr. tilskipunar (ESB) 2018/843 sem breytir 30. gr. tilskipunar 2015/849. Við gerð frumvarpsins var höfð hliðsjón af sænskri og danskri löggjöf um skráningu raunverulegra eigenda. Ákvæði dönsku laganna gengur lengra þar sem þau leggja þá skyldu á lögaðila að gera árlega könnun á raunverulegum eigendum og staðfesta niðurstöðuna um leið og ársreikning. Um þetta atriði er í frumvarpinu fylgt fyrirmynd í sænsku lögunum þar sem kveðið er á um að lögaðili skuli gera könnun á raunverulegum eigendum ef tilefni er til. Tilefni væri til að gera könnun á raunverulegum eigendum ef lögaðila berast vísbendingar um að breytingar hafi átt sér stað á raunverulegum eigendum lögaðila. Könnun getur falist í því að óska eftir upplýsingum frá skráðum raunverulegum eigendum eða aðilum sem kunna að uppfylla skilyrði skilgreiningar um raunverulega eigendur. Í samræmi við 11. gr. laganna skal varðveita gögn um slíka könnun.